

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/55/2016
Identifikačné číslo spisu:	6314010423
Dátum vydania rozhodnutia:	23.08.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:6314010423.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí konanom dňa 23. augusta 2016 v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Štefana Harabina a JUDr. Petra Szaba v trestnej veci proti obvinenému J. J. pre pokračovací zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. a iné o dovolaní obvineného proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 10. septembra 2015, sp. zn. 5To/77/2015 takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného J. J. s a o d m i e t a .

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Brezno zo 4. mája 2015, sp. zn. 1T/125/2014 bol obvinený J. J. uznaný vinným zo spáchania pokračovacieho zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. a pokračovacieho prečinu súlože medzi príbuznými podľa § 203 ods. 1, ods. 2 Tr. zák.

Za to mu bol uložený podľa § 199 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 38 ods. 2, ods. 5 Tr. zák., § 41 ods. 1 Tr. zák., úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 11 rokov.

Podľa § 48 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. bol na výkon trestu odňatia slobody zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

Podľa § 73 ods. 2 písm. c/, písm. d/, ods. 4 Tr. zák. bolo obvinenému uložené ochranné protialkoholické liečenie ambulantnou formou.

V nadväznosti na to na základe odvolania obvineného rozhodoval Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 10. septembra 2015, sp. zn. 5To/77/2015 tak, že podľa § 319 Tr. por. jeho odvolanie zamietol.

Obvinený J. J. podal prostredníctvom obhajkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici dovolanie podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. s odôvodnením, že napadnutému rozhodnutiu predchádzalo konanie, v ktorom bolo zásadným spôsobom porušené jeho právo na obhajobu.

V odôvodnení svojho dovolania uviedol, že bol porušený zákon zo strany vyšetrovateľa polície a Okresného súdu v Brezne. Skutok bol súdom nesprávne vyhodnotený, pretože bol ustálený na základe nesprávne vyhodnotenej výpovede maloletej svedkyne, „ktorá je ľahko ovplyvniteľná a mentálne retardovaná“.

Taktiež namietal, že vyšetrovateľom nebol riadne poučený v zmysle § 213 ods. 1 Tr. por. Výšetrovateľ tiež pochybil, keď nepodrobil oblečenie maloletej biologickej analýze na prítomnosť jeho spermií.

Porušenie práva na obhajobu vidí obvinený aj v tom, že nemal obhajcu už pred vznesením obvinenia, a to s poukazom na závažnosť prípadu a taktiež, že nemal dostatok času a možností na prípravu obhajoby. Pri výsluchu po vznesení obvinenia dňa 23. augusta 2014 a ani pri výsluchu na okresnom súde 24. augusta 2014 pri rozhodovaní súdu o jeho väzbe nebol prítomný obhajca. Pri výsluchu poškodenej J. J. nebol prítomný obhajca a ani on ako obvinený a taktiež nemal možnosť byť prítomný pri jej výsluchu na hlavnom pojednávaní Okresného súdu Brezno dňa 30. marca 2015. Tým, že nemal možnosť klásť jej otázky, „neboli zistené skutočnosti dôležité pre trestné konanie, čo malo v konečnom dôsledku za následok nesprávne zistenie a objasnenie vecí“.

Dovolateľ ďalej namietal, že svedkovia J. J., H. F., Y. J. a poškodená J. J. neboli na hlavnom pojednávaní okresného súdu vypočutí zákonným spôsobom, ako aj, že jeho obhajca si voči nemu dlhodobo neplnil svoje povinnosti. Žiadal súd o ustanovenie iného obhajcu, v čom mu nebolo vyhovené a tým „došlo k výraznému zásahu do jeho ústavných práv“.

V závere odôvodnenia dovolania obvinený uviedol, že je nevinný, pretože skutok pre ktorý bol právoplatne odsúdený nespáchal.

Z uvedených dôvodov obvinený navrhol, aby dovolací súd vyslovil porušenie zákona a následne, aby zrušil napadnuté rozhodnutie a chybné konanie, ktoré mu predchádzalo a aby prikázal súdu, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Okresný prokurátor Okresnej prokuratúry Brezno vo svojom vyjadrení k dovolaniu obvineného uviedol, že obvinený J. J. už pri prvom výsluchu dňa 23. augusta 2014 bol výslovne poučený v zmysle § 213 ods. 1 Tr. por. o možnosti zúčastniť sa pri vyšetrovacích úkonoch, čo však výslovne odmietol. Keďže výsluch svedkyne J. J. bol vykonávaný v rovnaký deň ešte pred výsluchom obvineného, bol jej výsluch zopakovaný 14. novembra 2014, a to aj za prítomnosti jeho obhajcu. Tvrdenia obvineného v tomto smere sa teda nezakladajú na pravde.

Svedkyňa J. J. bola vypočutá na hlavnom pojednávaní okresného súdu 30. marca 2015 postupom podľa § 262 Tr. por. na výslovnú žiadosť prokurátora, a to z dôvodu, že maloletá poškodená mala strach vypovedať pred otcom - obvineným. Následne predseda senátu umožnil obhajcovi obvineného svedkyňu vypočuť. Po návrate do pojednávacej miestnosti bol obvinený s celým obsahom výpovede svedkyne oboznámený. Jej výsluch bol v závere prerušený pre jej silné rozrušenie. Obvinený po oboznámení s obsahom výpovede svedkyne zotrval na svojich tvrdeniach a nevyužil možnosť kladenia otázok svedkyňi. Takýto postup, podľa názoru prokurátora nie je možné vykladať ako porušenie obhajobných práv obvineného.

Do rozhodnutia o väzbe obvineného nešlo o prípad povinnej obhajoby, preto prítomnosť obhajcu pri prvom výsluchu maloletej J. J. nebola potrebná. Pri ďalších výsluchoch, po jeho vzatí do väzby jeho obhajca prítomný bol. Poškodená bola druhýkrát vypočutá práve na základe požiadavky obhajcu. Postup súdu pri jej výsluchu v neprítomnosti obvineného považuje prokurátor za správny, pretože bolo zabránené ešte väčšej sekundárnej viktimizácii obete trestného činu. Oblečenie maloletej nebolo podrobené znaleckému skúmaniu z dôvodu, že toto bolo po krátkej dobe vypraté. Z výsledkov dokazovania však vyplýva, že na oblečení poškodenej sa žiadne biologické stopy ani pred vypratím nenachádzali.

S poukazom na uvedené skutočnosti prokurátor rezultoval svoje vyjadrenie tak, že u obvineného J. J. nie sú dané žiadne dôvody dovolania uvedené v ustanovení § 371 Tr. por.

V nadväznosti na doručenie vyjadrenia prokurátora obvinený prostredníctvom obhajkyne naň reagoval písomným vyjadrením z 25. mája 2016, v ktorom uviedol, že Okresná prokuratúra Brezno podrobne neskúmala v konaní všetky jeho tvrdenia a dôkazy ním predložené bagatelizovala a nepreverovala a súdu predložila len ako čiastkové tak, aby mu bola preukázaná vina. Jeho advokát bol vo veci nečinný a vykonával obhajobu len rutinovane. Poučený o svojich právach vyšetrovateľom síce bol, ale poučeniam nerozumel. Pri výsluchu poškodenej na súde síce obhajca prítomný bol, avšak pri výsluchu jej nekládol otázky v jeho mene a podľa jeho predstáv, o čom sa mal s ním poradiť. Pri gynekologickom vyšetrení poškodenej neboli zaistené žiadne biologické stopy, preukázané bolo, že došlo k súloži, avšak nebolo preukázané s kým. Z dokazovania vyplynulo, že v minulosti už mala pohlavný styk. Ide o osobu mentálne retardovanú, boli s ňou problémy, ktoré obhajovala klamstvom. V minulosti mal roztržku so synom J., ktorý poškodenú nahovoril, „s tým že sa ho môžu zbaviť“.

V záverečnej časti tohto vyjadrenia obvinený uviedol návrh ako má dovolací súd rozhodnúť, totožný s návrhom uvedeným v dovolaní.

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) predovšetkým skúmal či má podané dovolanie všetky obsahové a formálne náležitosti, či je prípustné a či bolo podané oprávnenou osobou a pritom dospel k nasledujúcim záverom:

Podľa § 368 ods. 1 Tr. por. dovolaním možno napadnúť len právoplatné rozhodnutie súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená. V posudzovanom prípade je napadnutým rozhodnutím rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici ako odvolacieho súdu, ktorým bolo odvolanie obvineného J. J. zamietnuté. Proti takémuto druhu rozhodnutia je dovolanie prípustné. Dovolanie podal obvinený prostredníctvom obhajcu, bolo preto podané osobou oprávnenou podľa § 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por. a § 373 Tr. por. K podaniu dovolania došlo na Okresnom súde Brezno, t. j. v mieste podľa § 370 Tr. por.

V dovolaní musí byť ďalej uvedené, z akých dôvodov je rozhodnutie napádané, tak, aby bolo zrejmé, v ktorej časti sa rozhodnutie napáda a aké chyby sa vytýkajú rozhodnutiu alebo konaniu, ktoré mu predchádzalo. Obvinený poukazuje na dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. teda na to, že zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Najvyšší súd musí preskúmať dovoláciu námietku obvineného J. J., v rámci ktorej spochybňuje zákonný priebeh niektorých úkonov prípravného konania a následne aj v rámci konania na súde, a to z hľadiska porušenia jeho obhajobného práva a domáha sa preto zrušenia uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorým bolo jeho odvolanie zamietnuté a aby bola vec tomuto súdu vrátená s príkazom na nové prerokovanie a rozhodnutie.

Dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 371 písm. c/ Tr. por. je, že v konaní, ktoré odsudzujúcemu rozhodnutiu predchádzalo bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu.

Po vykonaní prieskumu na základe dovolania obvineného Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí podľa § 382 písm. c/ Tr. por., lebo je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., na ktorých naplnenie obvinený poukazuje v písomných dôvodoch dovolania.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu. Právo na obhajobu je jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu zabezpečujúcim „rovnosť zbraní“ medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom ako žalobcom v trestnom konaní, na strane druhej. Táto základná zásada trestného konania je v Trestnom poriadku upravená v ustanovení § 2 ods. 9 Tr. por., vyplýva z čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a je

garantovaná v ďalších významných právnych dokumentoch, akými sú Listina základných práv a slobôd a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Porušenie práva na obhajobu je podstatnou chybou konania. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. je však koncipovaný oveľa užšie, nie je ním akékoľvek (resp. každé) porušenie práva na obhajobu, ale len porušenie tohto práva „zásadným spôsobom“. Pri posudzovaní, či v danom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu, sú dôležité konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach. Podstatou práva na obhajobu je zabezpečiť obhajovanie práv obvineného tak, aby v konaní boli, okrem iného objasnené aj všetky skutočnosti svedčiace v prospech obvineného a aby sa na ne v konaní a pri rozhodovaní prihliadalo.

Treba tiež zdôrazniť, že trestné konanie treba posudzovať komplexne ako jeden celok a nie je možné z hľadiska zachovania práv obvineného hodnotiť len niektoré parciálne, jednotlivo extrahované úkony resp. postupy a na základe nich konštatovať zásadné porušenie jeho obhajobných práv.

Dovolací súd po preštudovaní spisového materiálu nezistil žiadne skutočnosti svedčiace o tom, že by v priebehu celého trestného konania došlo k porušeniu práva obvineného J. J. na obhajobu. Naopak jeho právo na obhajobu bolo v priebehu trestného konania zachované, pričom obvinený mal možnosť zúčastňovať sa pojednávaní a uplatňovať svoje práva či už osobne, alebo prostredníctvom obhajcu, pričom toto svoje právo v priebehu konania aj aktívne využíval.

Z obsahu relevantného spisového materiálu vyplýva, že J. J. bol dňa 22. augusta 2014 o 16.15 hod. zadržaný, v ten istý deň bolo proti nemu začaté trestné stíhanie podľa § 199 ods. 1 Tr. por. a súčasne mu bolo vznesené obvinenie podľa § 206 ods. 1 Tr. por. (uznesením vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva policajného zboru, Odboru kriminálnej polície PZ v Brezne z 22. augusta 2014, ČVS: ORP-344/VYS-BR-2014 - zv. I., č.l.13-14).

Dňa 23. augusta 2014 o 13.35 hod. bol J. J. v procesnom postavení obvineného vypočutý a v nadväznosti na to po opätovnom výsluchu bol uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Brezno z 24. augusta 2014 vzatý do výkonu väzby. Pred týmto výsluchom bol obvinený podrobne poučený o svojich právach, vrátane práva účasti na vyšetrovacích úkonoch a možnosti klásť vypočúvaným svedkom otázky podľa § 213 ods. 1 Tr. por.

Vzatím obvineného do väzby vznikol u neho dôvod povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 1 písm. a/ Tr. por., preto mu bol opatrením sudcu pre prípravné konanie 25. augusta 2014, sp. zn. 0Tp 31/2014 (zv. I, č. l. 42) ustanovený obhajca JUDr. Henrich Schindler. S jeho ustanovením obvinený pri výsluchu 23. augusta 2014, resp. 18. septembra 2014 súhlasil.

Obvinený bol opätovne vypočutý 18. septembra 2014 už aj za prítomnosti svojho obhajcu.

Všetci vo veci vypočutí svedkovia boli vypočutí dvakrát, pričom druhýkrát vždy za prítomnosti obhajcu obvineného, ktorý bol osobne prítomný aj pri výsluchu znalkyne J.. Zo zápisníc o výsluchu jednotlivých svedkov je zrejmé, že obhajca vystupoval aktívne, každému zo svedkov kládol celý rad otázok. V danej súvislosti treba uviesť, že svoju aktívnu obhajobu uplatnil už v počiatočnej fáze trestného stíhania obvineného, keď uznesenie o vznesení obvinenia napadol písomne odôvodnenou sťažnosťou z 12. septembra 2014 (zv. I. č. l. 15-16).

Podľa § 213 ods. 1 Tr. por. policajt môže povoliť účasť obvineného na vyšetrovacích úkonoch a umožniť mu klásť vypočúvaným svedkom otázky. Postupuje tak najmä vtedy, ak obvinený nemá obhajcu a úkon spočíva vo výsluchu svedka, pri ktorom je dôvodný predpoklad, že ho nebude možné vykonať v konaní pred súdom, iba ak by zabezpečovanie jeho prítomnosti alebo jeho prítomnosť mohli

ohroziť vykonanie tohto úkonu.

Tvrdenia obvineného uvedené v odôvodnení dovolania nezodpovedajú reálnemu stavu veci. Z vyššie uvedeného faktografického prehľadu jednotlivých procesných úkonov vyplýva, že v priebehu či už prípravného konania alebo v konaní pred súdmi nedošlo k žiadnemu zásadnému porušeniu obhajobných práv obvineného. V danej súvislosti treba zdôrazniť, že po vznesení obvinenia o všetkých svojich právach bol riadne poučený a osobitne tak aj o právach zakotvených v ustanovení § 213 ods. 1 Tr. por.

Po jeho vzatí do väzby mu bol ustanovený obhajca, s osobou ktorého vyjadril výslovný súhlas, pričom z obsahu spisu je nepochybne zrejmé, že obhajca sa nielen osobne zúčastňoval výsluchov svedkov, ale práva obhajoby aktívne uplatňoval. Pri výsluchu všetkých svedkov aktívne uplatňoval právo na kladenie otázok, a to osobitne aj pri výsluchu svedkyne J. J., (ktorej pri výsluchu dňa 14. novembra 2014 položil celkovo až 27 otázok).

Obvinený namietal, že výsluch tejto svedkyne na hlavnom pojednávaní súdu prvého stupňa bol vykonaný v jeho neprítomnosti, a teda nemal možnosť kladenia otázok.

Najvyšší súd ani v tejto časti dovolacích námietok obvineného nezistil žiadne porušenie jeho obhajobných práv a už vôbec nie ich zásadné porušenie. Výsluch svedkyne bol vykonaný v súlade s ustanovením § 262 Tr. por. za súčasného rešpektovania všetkých obhajobných práv obvineného.

K námietke dovolateľa ohľadom nevykonania všetkých navrhnutých dôkazov zo strany vyšetrovateľa resp. súdov (najmä ohľadom znaleckého skúmania oblečenia poškodenej) dovolací súd konštatuje, že proces dokazovania, (a to nielen z hľadiska hodnotenia obsahu jednotlivých dôkazov, ale aj z hľadiska rozsahu dokazovania), je ovládaný zásadou voľného hodnotenia, kedy po vykonaní logických úsudkov v kontexte všetkých, vo veci vykonaných dôkazov, dochádza k vydaniu meritórneho rozhodnutia. Zákon pritom neurčuje a ani nemôže určiť konkrétne pravidlá, podľa ktorých by sa malo vychádzať v konkrétnom prípade pri určení rozsahu dokazovania alebo pri hodnotení obsahu dôkazov, prípadne ich vzájomnej súvislosti. Jediným všeobecným pravidlom určujúcim rozsah dokazovania je zásada vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 10 Tr. por., podľa ktorej orgány postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav veci, a to v rozsahu nevyhnutnom na rozhodnutie.

Nevykonanie dokazovania v rozsahu predpokladanom obvineným a hodnotenie dôkazov spôsobom, ktorý nezodpovedá jeho predstavám, nie je možné uplatniť ako dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por. Dovolací súd konštatuje, že v priebehu celého konania okresný i krajský súd sa zaoberali návrhmi strán na doplnenie dokazovania a aj v tomto smere postupovali v súlade so zákonom.

Na margo námietky obvineného J. J., že skutok nespáchal a cíti sa byť nevinný najvyšší súd propomína, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným rozhodnutiam súdu, ktorým sa má zabezpečiť náprava procesných a hmotnoprávných chýb, taxatívne uvedených ako dovolacie dôvody v ustanovení § 371 ods. 1 písm. a/ až písm. n/ Trestného poriadku. Mimoriadny opravný prostriedok - dovolanie - neslúži k revízii skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať alebo korigovať len odvolací súd. Dovolací súd nie je možné chápať ako tretiu inštanciu zameranú k preskúmaniu rozhodnutí súdu druhého stupňa. Správnosť a úplnosť skutkových zistení dovolací súd nemôže posudzovať, pretože nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Dovolací súd môže posudzovať len to, či súdy na zistený skutkový stav, ktorý je v dovolacom konaní daný a nemenný, aplikovali správne ustanovenia Trestného zákona.

Dovolací súd je vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili súdy prvého a druhého stupňa. V trestnej veci obvineného J. J. to teda znamená, že pre dovolací súd je rozhodujúce skutkové zistenie, podľa ktorého obvinený spáchal skutok tak, ako je uvedený v rozsudkoch Okresného

súdu Brezno a Krajského súdu v Banskej Bystrici. Tieto skutkové okolnosti obsiahnuté v popise skutku potom poskytujú spoľahlivý podklad pre naplnenie všetkých zákonných znakov pokračujúceho zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b/ Tr. zák. a pokračovacieho prečinu súlože medzi príbuznými podľa § 203 ods. 1, ods. 2 Tr. zák., zo spáchania ktorých bol obvinený uznaný vinným.

Najvyšší súd na tomto základe, bez meritórneho preskúmania veci, na neverejnom zasadnutí konštatoval, že je zrejmé nenaplnenie dôvodov dovolania uplatnených obvineným, a preto tento mimoriadny opravný prostriedok podľa § 382 písm. c/ Trestného poriadku odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je sťažnosť prípustná.